

Nacionālās arhitektūras padomes sēde

2022. gada 3.februārī plkst. 15:00 – 17:00, *Team* tiešsaistē.

Nr.1/2022

Dalībnieki: Gatis Didrihsons, Gunta Grikmāne, Ilma Valdmāne, Juris Poga, Uģis Bratuškins, Andris Kronbergs, Indra Purs, Ieva Zībārte, Edgars Bērziņš, Irēna Suipe, Inese Stūre, Liene Adumāne-Vāvere, Uģis Kaugurs, Dainis Rūdolfs Šmits, Juris Dambis, Gvido Princis, Dzintra Purviņa.

Sēdi vadīja: Gatis Didrihsons.

Dienaskārtība:

- 1.Viedokļu apmaiņa par Nacionālās akustiskās koncertzāles projekta Attīstības komitejas šā gada 2.februāra lēmumu par atbalstu Rīgas Kongresu namam kā Nacionālās akustiskās koncertzāles novietnei (koalīcijas politisko partiju atbalsts).
- 2.Latvijas Arhitektūras stratēģijas 2022 -2027 teksta precizēšana.
3. Ziņojums par Jaunā Eiropas *Bauhaus* nacionālo kontaktpunktu pārstāvju sanākumi šā gada 25.janvārī. (I. Zībārte).
4. Citi jautājumi.

1. Rīgas Kongresu nams – viedokļu apmaiņa

NAP ekspertu viedokļu apmaiņa par šā gada 2.februārī Nacionālās akustiskās koncertzāles projekta Attīstības komitejas lēmumu, kuras sastāvā ir koalīciju veidojošo politisko partiju pārstāvji, par atbalstu Rīgas Kongresu nama pārbūvei par Nacionālo akustisko koncertzāli (šā gada 7. februārī iecerī atbalstīja arī koalīcija).

J.Dambis pauž viedokli, ka Kultūras ministrijas lēmums tika veidots pamatojoties uz Latvijas Arhitektu savienības (LAS) lēmumu un izpētē izvirzītajiem priekšlikumiem par trim labākajām Nacionālās akustiskās koncertzāles novietnēm.

A. Kronbergs īsti nepiekrīt tam, un atgādina, ka priekšlikums par Rīgas Kongresu namu kā potenciālo novietni nāca pēdējā brīdī.

G.Didrihsons atgādina par Rīgas Kongresu nama kā iespējamās koncertzāles novietni un tās priekšvēsturi. Kultūras ministre D. Melbārde jau iepriekš kā vienu no alternatīvām virzīja Rīgas Kongresu namu, bet diemžēl ar iepriekšējo Rīgas domes politisko vadību nebija iespējams vienoties par šādu variantu.

J.Dambis skaidro, ka D.Melbārde nav virzījusi Rīgas Kongresu namu. Rīgas Kongresu nams tika apspriests kā iespējamā vieta ar domu, ka ēka varētu tikt nojaukta. Pēc Elizabetes ielas 2 novietnes procesa, bija skaidrs, ka šāds scenārijs nebūtu iespējams. Apstākļi ir mainījušies.

A. Kronbergs. Sabiedrība uztver šo kā Latvijas Arhitektu savienības (LAS) lēmumu, bet tā tas gluži nav.

G.Didrihsons atgādina, ka arī iekšējā LAS balsojumā par novietnēm Kongresu nams netika izvirzīts kā līderis starp potenciālajām novietnēm. Negribētu piekrist, ka tas ir LAS lēmums, jo LAS uzdevums bija organizēt izpēti un virzīt procesu. Arī NRJA birojs un

Uldis Lukševics ir atzinuši, ka novietņu atlases process ir bijis godprātīgs. LAS bija trīs izvēlēs piedāvājumā, bet turpmākajā procesā tā bija partiju koalīcijas un politiķu izvēle. **J.Poga** uzsver, ka ir sasniegts sākotnējais mērķis – ir panākts konsolidēts arhitektu viedoklis. Arī Rīgas domes aktīvā iesaiste ir šī scenārija priekšrocība. Uzsver, ka gala lēmums būs jāpieņem politiķiem.

A.Kronbergs uzsver, ka Rīgas Kongresa nama ēkas ietilpība ir ierobežota, un ka konkursa rezultāts būs uz kompromisiem balstīts un *samocīts*, kuru būs grūti nodefinēt par Nacionālo koncertzāli. Ir pamatotas bažas arī par saglabājamo Kongresa nama ēkas daļu.

G.Didrihsons atzīmē, ka konkurss var arī beigties bez rezultāta, kur neviens risinājums nav atbilstošs.

I. Zībārte vaicā, kāda ir konkursa uzdevumā esošā ēkas platība. Vai darba uzdevumā tiks iekļauta arī parka teritorija.

G.Didrihsons stāsta, ka arhitektu birojs *Nams* un tā vadītājs, arhitekts Sergejs Nikiforovs ir veicis izpēti un tas apkopots dokumentā *Rīgas Kongresu nams. Nacionālās akustiskās koncertzāles programmas iekļaušanās izvērtējums*, teritorijā ietilpst arī daļa no parka. Izpētes materiāls pieejams KM tīmekļvietnē <https://www.km.gov.lv/lv/media/19716/download>

I.Zībārte atzīmē, ka NAP uzdevums ir raudzīties, lai konkurss notiek atbilstoši labāko starptautisko konkursu praksei, ar labu žūriju.

G.Didrihsons uzsver, ka konkursam noteikti vajadzētu notikt kārtās.

I.Purs atzīst, ka būtu svarīgi nepazaudēt šajā procesā ainavu arhitektūru. Latvijas Ainavu arhitektu asociācijas vērtējumā Rīgas Kongresu nams bija atbalstāms.

J.Dambis uzsver, ka viss būs atkarīgs no telpu programmas. Ja programma nebūs apjomīga, tad varēs sasniegt labu rezultātu. Ja programma būs ietilpīga, tad uz labu rezultātu nevar cerēt. Pārlika iejaukšanās parka teritorijā nav pieļaujama.

Tiek nolemts, ka nākamajā NAP sēdē varētu tiks apspriests jautājums par vides pieejamību vēsturiskajās ēkās un par Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes iestrādnēm šajā jautājumā. J.Dambis būtu ar mieru prezentēt par paveikto šajā jomā.

2. Latvijas Arhitektūras stratēģija 2022 -2027, precizējumi

NAP eksperti izskata Arhitektūras stratēģijas precizējumus. Tiek nolemts stratēģijas tekstu noprecizēt un izsūtīt visiem saskaņošanai e-pastos tuvāko 2 nedēļu laikā.

3. Ziņojums par Jaunā Eiropas *Bauhaus* nacionālo kontaktpunktu pārstāvju sanākumi 25.janvārī. (I. Zībārte)

I.Zībārte iepazīstina ar Jaunā Eiropas *Bauhaus* Latvijas kontaktpunktu, kas ir Kultūras ministrijas deleģējums Latvijas Arhitektu savienībai uzņemt Jaunā Eiropas *Bauhaus* (turpmāk tekstā - NEB) kontaktpunkta vadīšanu.

I.Zībārte pastāsta par svarīgāko pirmo nacionālo kontaktpunktu pārstāvju sanāksmē, kas notika tiešsaistē šā gada 25.janvārī. Uzsver, ka apmēram viena ceturtdaļa valstu nacionālie kontaktpunktu ir Kultūras ministriju pārraudzībā, bet tos koordinē arī Ekonomikas, Vides ministrijas un institūcijas, kas saistītas ar enerģiju un zaļo enerģiju u.c. Eiropas Komisija sola atbalstu jaunām idejām, jaunām darba metodēm, procesiem, kuros būtu vēlams iesaistīt arī citas puses ne tikai ministrijas. Tāpat ir paredzēts piešķirt Eiropas Jaunā *Bauhaus* kvalitātes zīmi (*Labelling strategy, izcilības zīmogs*) produktiem, ēkām, publiskajai videi, sociālkulturālām iniciatīvām un procesiem

u.c., kur būtisks akcents tiek piešķirts procesu kvalitātei. Iegūstot šādu kvalitātes zīmi, tā būs priekšrocība, piemēram, piedaloties dažādos konkursos. I.Zībārte uzsver, ka informācijas aprīte būs viens no primārajiem JEB Latvijas kontaktpunkta uzdevumiem.

Papildu informācija par NEB iniciatīvām – protokola pielikumā.

D. Purviņa uzsver, ka Jaunā Eiropas *Bauhaus* kontaktpunkta uzdevums būs veidot arī partnerību tīklu Latvijā ar LAAA, Latvijas Dizaina centru, Latvijas Dizaineru savienību, Rīgas Tehnisko universitāti, pašvaldībām, citām ministrijām un institūcijām.

G.Didrihsons ierosina, ka iespējams Nacionālās akustiskās koncertzāles izpēti un konkursa process arī var pretendēt uz NEB kvalitātes zīmi.

I.Zībārte uzsver, ka procesa daļa un iesaiste ir svarīga, jo, piemēram, arī LAS iecerētais sadarbības memorands var būt process, kuru paši veidojam. Turklāt ir paredzēts, ka darbosies arī Jaunā Eiropas *Bauhaus* laboratorija – *NEB Lab* platforma. Tā var būt platforma, kur ar ārvalstu kolēģiem dalīties pieredzē par Nacionālās akustiskās koncertzāles procesu, kā no komplicēta jautājuma to novest līdz labam rezultātam. Uzsver, ka svarīgi ir nacionālie kontaktpunkti, jo tā var gūt atgriezenisko saiti un aktualizēt neskaidros jautājumus kopīgajās kontaktpunktu sanāksmēs.

I.Purs par pieteikšanos NEB balvai uzsver, ka, piesakot kādu objektu balvai tas parādās kopīgajā objektu kartē, un pieteiktie objekti nemazinās reģionālās pārstāvniecības nozīmību. *NEB Lab* (laboratorija) iecerēta kā komunikāciju platforma, kur dalīties pieredzē ar partneriem par līdzīgām tēmām. Atzīst, ka Nacionālās akustiskās koncertzāles procesa komunikācija varētu būt labs piemērs, kā komunicēt liela mēroga projektu procesu. Laboratorijā varētu būt neliels finansējums komunikācijai. Uzsver, ka jau šobrīd Eiropas fondu programmu apguves nosacījumos un programmās Latvijā vajadzētu iekļaut Jaunā Eiropas *Bauhaus* kritērijus.

Eiropas finansējuma programma *Radošā Eiropa* arī ir viens no iespējamajiem finansējuma avotiem.

I.Zībārte aicina sniegt informāciju par labiem piemēriem Liepājā vai Cēsīs vai citviet reģionos. Atzīmē, ka, piemēram, šobrīd tiek meklēts investors profesionālās vidusskolas kopmītņu ēkai Cīrulīšu apkaimē.

Citi jautājumi (turpinājums sarunai par Nacionālo akustisko koncertzāli).

J.Poga vēlreiz ieskicē līdzšinējo procesa gaitu un izvēli starp trīs izvirzītajām potenciālajām Nacionālās akustiskās koncertzāles novietnēm. Ir panākts arhitektu konsolidēts viedoklis. Svarīgi, lai starptautiskais konkurss nenotiktu tikai kā procedūra, bet tajā tiktu sasniegts iespējami labākais rezultāts. Finālam izvirzītās trīs novietnes (Rūpniecības preču tirgus teritorija, Andrejsala un Rīgas Kongresu nams) ir laikmetīgas tādā izpratnē, ka process ir virzīts uz reģenerāciju – degradēto teritoriju atjaunošanu vai esošo struktūru pielāgošanu laikmetīgām vajadzībām. Politiski diezgan ātri ir panākuši vienprātību, pateicoties lielā mērā tam, ka bija skaidrs process.

Informē, ka LAS drīzumā notiks jaunās LAS valdes vēlēšanas. Paredzēta tikšanās ar VNĪ pārstāvjiem, kuri arī varētu būt vieni no sadarbības memoranda partneriem un no LAS puses būtu aicinājums kopā strādāt pie memoranda. VNĪ darbojas ar valsts pasūtījumiem, uz kuriem attiecas jautājumi par vides kvalitāti, par iepirkumu konkursu kvalitāti, pasūtītāju atbildību u.c. LAS cer veidot lietišķu un labu dialogu ar VNĪ.

J.Poga uzsver, ka LAS būtu jāsagatavo vadlīnijas starptautiskajam Nacionālās akustiskās koncertzāles metu konkursam un jāpiedāvā Kultūras ministrijai. KM būtu jāizveido birojs, lai tie darbi, kas būs saistīti ar starptautiskā konkursa organizēšanu, tiktu veikti kvalitatīvi.

G.Grikmane atzīmē, ka drīzumā stāsies spēkā jauns tiesiskais regulējums par apdrošināšanu būvniecībā, kur visa atbildība būs pasūtītājam, kas ir laba ziņa.

L.Adumāne-Vāvere rosina, ka arī NAP vajadzētu apkopot savus ieteikumus/ceļa karti, kvalitatīvus rādītājus, ko varētu iekļaut nolikumā Nacionālās akustiskās koncertzāles starptautiskajam konkursam.

G. Princis apsveic LAS ar šo veiksmīgi vadīto procesu, kur LAS ir nonākuši pozīcijā nevis opozīcijā. Atbalsta un uzskata, ka LAS vajadzētu turēt rūpi par procesu. Atbalsta, ka nākamajā padomes sēdē vajadzētu uzlikt ieteikumus ceļa kartei. Tās bažas, ko Andris Kronbergs pieminēja sākumā, kā rīkoties ar esošo vēsturisko substanci. Vai meklēt pilnīgi jaunus risinājumus vai pieeju, kas tolerē ar jau esošo ēkas vēsturisko mantojumu. Tās ir divas atšķirīgas stratēģijas. Ja tās abas ir aktuālas, tas būtu pietiekami skaidri arī jānedefinē. Tas būtu apsveicami, ka nozares profesionāļi skaidri definētu šo ceļa karti.

G.Princis uzsver, ka Rīgas domē ir sākusi darbu **Indra Purs** kā pilsētas galvenā ainavu arhitekta, un jaunnedēļ darbu uzsāks **Evelīna Ozola** pilsētas galvenās dizaineres amatā.

I.Purs vēlreiz aicina LAS uz kopīgu sarunu par Jaunā Eiropas *Bauhaus* vērtībām, sadarbību, kurā piedalītos arī LAAA, Kultūras mantojuma pārvalde un citas institūcijas. Atgādina, ka plānotajā sarunā par vides pieejamību būtu jārunā arī no dažādu paaudžu perspektīvām - par bērniem un viņu vajadzībām un vides pieejamību.

G.Grikmane aicina sastrukturēt jautājumus par vides pieejamību, un par katru lokālo jautājumu diskutēt atsevišķi. Sastrukturēt, kuri jautājumi piekritīgi NAP, un būtu jārisina Kultūras ministrijai un Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldei un kurus jautājumus ar ieteikumiem (ceļamaizi) var nodot risināšanai citiem.

NAP priekšsēdētājs _____
Protokolēja _____

G.Didrihsons
Dz.Purviņa

Papildu informācijai:

Jaunā Eiropas Bauhaus iniciatīva:

- **NEB Lab** – viens no galvenajiem sasniedzamajiem *Bauhaus* iniciatīvas rezultātiem. **Lab** darbojas kā domdarbnīca, kur līdzradīt, prototipēt un testēt rīkus, risinājumus un rīcībpolitiku, kas veicinās pārveidi vietējā līmenī. Veids kādā COM varētu sadarboties ar partneriem ārpus COM un nākt klajā ar aktivitātēm, idejām, kas sekmētu pārmaiņas konkrētā kontekstā, kopienās. Svarīgi, lai sasniedzamie rezultāti būtu atkārtojami (“repeatable”) arī citur. Sagaida idejas no kopienas, tālāk COM palīdzēs šīs idejas realizēt. Lab darbojas kā inkubators. Uzsākuši iniciatīvu “NEB Friends” (vairāk kā 370 partneri no

dažādām jomām), ar kuru vēlas piesaistīt jaunus partnerus, kas finansiāli var atbalstīt ideju īstenošanu vai palīdzēt ar ideju izplatīšanu.

- **Labelling strategy** – mērķis definēt NEB raksturojošos elementus – kā noteikt kvalitāti procesā un rezultātos; radīt vadlīniju sistēmu (pašnovērtējuma rīku) projekta attīstītājiem; izstrādāt projektu konkursu kritērijus; izstrādāt iespējamus projektu izvērtēšanas mērķus produktiem, ēkām, publiskajai videi, sociālkulturālām iniciatīvām u.c. Vēl definē pieeju, vai pieeja balstīsies uz maigāku pieeju, kas ietvertu pašizvērtējuma kritērijus vai cieto pieeju, ar konkrētiem kritērijiem.
- **Izcilības zīmogs:** projektu izvērtēšanas posmā projekti, kuriem nevar piešķirt finansējuma, ierobežoto līdzekļu dēļ, varētu saņemt šo zīmogu, kas kvalificētu šos projektus kā augstas kvalitātes projektus un palīdzētu tiem pieteikties citiem ES atbalsta avotiem. Šobrīd vēl risina juridiskos izaicinājumus, bet skatās uz praksi no citām programmām.
- **Inovatīvs finansējums:** apkopo idejas, kā vislabāk piesaistīt jaunus finansējuma avotus un novirzīt tos konkrētiem NEB pārmaiņu projektiem.
- **Regulējuma analīze un eksperimentēšana:** mēģina identificēt regulatīvās prakses vietējā, reģionālā, nacionālā un ES līmenī, kas apgrūtina vai tieši pretēji veicina NEB projektu ieviešanu un izstrādāt konkrētus ieteikumus, lai pilnveidotu regulatīvo vidi. Vispirms izstrādās kartēšanas pārskatu par pastāvošajām praksēm, pirmie rezultāti sagaidāmi februāra beigās, konkrētāki rezultāti vasarā.
- **NEB finansēšanas projektu konkursi:** detalizēta informācija pieejama [tiešsaistē](#). Pieejams daudzveidīgs finansējums, kuru var kombinēt starp dažādām programmām. Vairākiem izsludinātu projektu termiņu jau beigušies.
- **Call for expression of interest Places of Education and Knowledge (tiks izsludināts 22.02.2022.),** veids kā atbalstīt Eiropas Jaunatnes gadu – mērķis panākt fiziskas vietas izmaiņas ar skaidru izglītības/zināšanas vadības mērķi.
- Jaunā Eiropas **Bauhaus balva 2022:** konkurss atvērts no 18.01.-7.03.2022. Sagaida projektus par 4 transformācijas ceļa tematiskajiem virzieniem (atjaunot saikni ar dabu; atgūt piederības sajūtu; priekšroka vietām un cilvēkiem, kam tas vajadzīgs visvairāk; industriālajā ekosistēmā ieviest ilgtermiņa aprites cikla domāšanu). Projektu iesniegumi tiek sagaidīti no visām ES dalībvalstīm, t.sk. no valstīm ārpus ES, bet projektu īstenošanai jānotiek ES. Ir 2 projektu kategorijas – (a) projektu pieteikumi no jauniešiem līdz 30 gadu vecumam, saņems apbalvojumu kā uzlecošās Eiropas Bauhaus zvaigznes; (b) tie, kas vecāki par 30 gadiem, var iesniegt projektus, kas pabeigti pēdējos 2 gados (vecāki netiks pieņemti). Kopumā tiks piešķirtas 16 apbalvojumi un 2 apbalvojumus piešķirs sabiedrība. Uzvarētāji saņems naudas apbalvojumu un to idejas/projekti tiks tālāk popularizēti.
- **NEB festivāls 2022:** plānots Briselē no 09.06. -12.06.2022. Šogad festivāls tiek rīkots kā pilotprojekts, bet paredzēts, ka tas kļūst par ikgadēju pasākumu. Mērķis savest kopā visus NEB partnerus un iesaistītās puses, lai sekmētu diskusiju, tīklošanos un mācīšanos vienam no otra. Festivāla ietvaros tiks prezentēti projekti, kuri rada pārmaiņas; tiks organizēts forums debatēm par projektu rezultātiem un progresu; tiks veicināta iedzīvotāju, īpaši jauniešu

iesaiste (Eiropas Jaunatnes gada kontekstā). Festivālu veidos 3 pīlāri: Forums (debates, politiskās diskusijas u.c.); Gadatirgus (iespēja prezentēt “bākungus” demonstrējumprojektu un sociālu, cenas ziņā pieejamu un ilgtspējīgu dzīvojamo rajonu demonstrējumprojektu rezultātus); Festivāls (pilsoņu iesaistīšana caur kultūras un mākslinieciskām performancēm, lai demonstrētu NEB idejas, pilsoņiem būs ideja izteikt savas idejas). Drīzumā sekos informācija, būs iespēja organizēt arī satelīta pasākumus dalībvalstīs saistībā ar festivālu.